

Kirumpää küla

metsatööde plaani projekt

Koostaja: Agu Palo

8. september 2023

Sisukord

<u>I Ülevaade Kirumpää küla lähiümbruse riigimetsast</u>	<u>4</u>
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel</u>	<u>8</u>
<u>III Metsade majandamise plaan Kirumpää küla riigimetsades aastatel 2024–2033</u>	<u>9</u>
<u>IV Mõisted</u>	<u>17</u>

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleks elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamik Eesti metsadest on poollooduslikud, inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsa hooldamise tööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puud raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Metsast puude ühekaupa ja aegamööda raiumist pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast. Mujal ei jätku selliselt raiudes noortele puudele kasvamiseks piisavalt valgust ja toitaineid. Looduslikult asustavad hõredamaks raiutud ala aga kiirekasvulised põõsad ja lehtpuud, mille varjus kuused ja männid ei saa kasvada.

RMK-l tuleb metsa majandamisel leida tasakaal kahe vastandliku huvi vahel. Ühelt poolt on vaja uuendada ja hooldada metsa, toota puitu ning teenida riigile tema varalt järjepidevalt tulu. Teisalt tuleb arvestada kohalike elanike huviga säilitada nende senine elukeskkond võimalikult puutumatuna.

Selleks, et säilitada Kirumpää küla metsade püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud Kirumpää küla ümbruses kasvava riigimetsa majandamise plaani aastateks 2024–2033.

I Ülevaade Kirumpää küla lähiümbruse riigimetsast

Kirumpääl on olnud Eestimaa/Liivimaa ajaloos väga oluline roll. 13 sajandil rajati Kirumpää piiskoplinnus Tartu piiskopkonna idapiiri kaitseks ajalooliselt tähtsa Tartu–Pihkva kauba- ja sõjatee äärde. Kirumpääl asus ka ajaloolise Võru metstkonna keskus.

Oleme kohaliku omavalitsusega hinnanud, et Kirumpää küla mets on kõrgendatud avaliku huviga (KAH) mets. Kirumpää küla kõrgendatud avaliku huviga ala pindala on 11,3 ha (tabel 1, kaart 1).

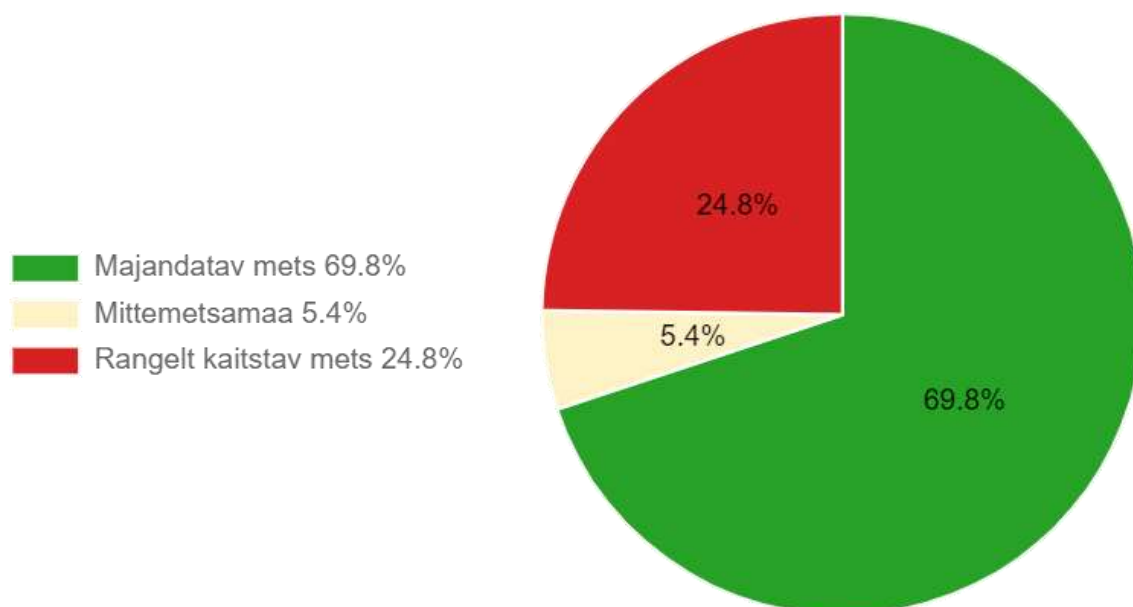
Sellest 24,8% asub looduskaitse rangeimas vööndis, kus metsa majandamist ei toimu. Metsatöid ei tehta ka mittemetsamaal, mida on kogu ala pindalast 5,3% (hõlmab Võru-Väimela kergliiklusteed ja Võru-Põlva riigitee 64 ohutusvööndit). 69,9% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub seadustega seatud piirangute ja metsade säästva kasutuse põhimõtete alusel.

Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites (ha) majandamiskategooriate järgi Kirumpää küla.

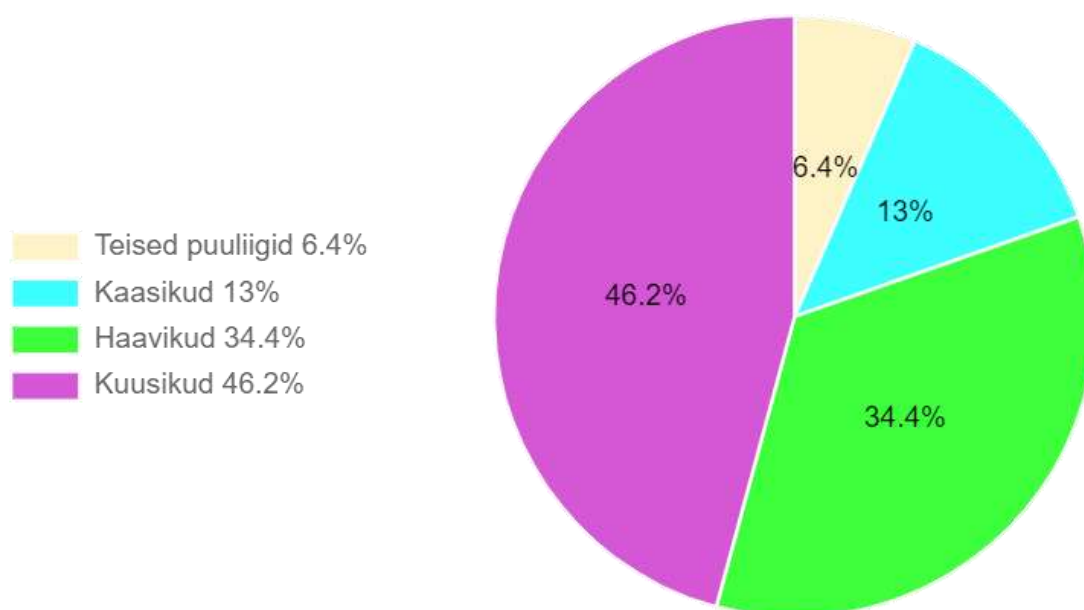
Rangelt kaitstav mets	2,8
RMK otsusega mitte majandatav mets	-
Mittemetsamaa	0,6
Kokku	3,4
Majandatav mets	7,9
Kõik kokku	11,3

Plaaniga hõlmatud metsade pindala on kokku 11,3 ha. Nendest metsadest enamiku moodustavad kuusikud, järgnevad haavikud.

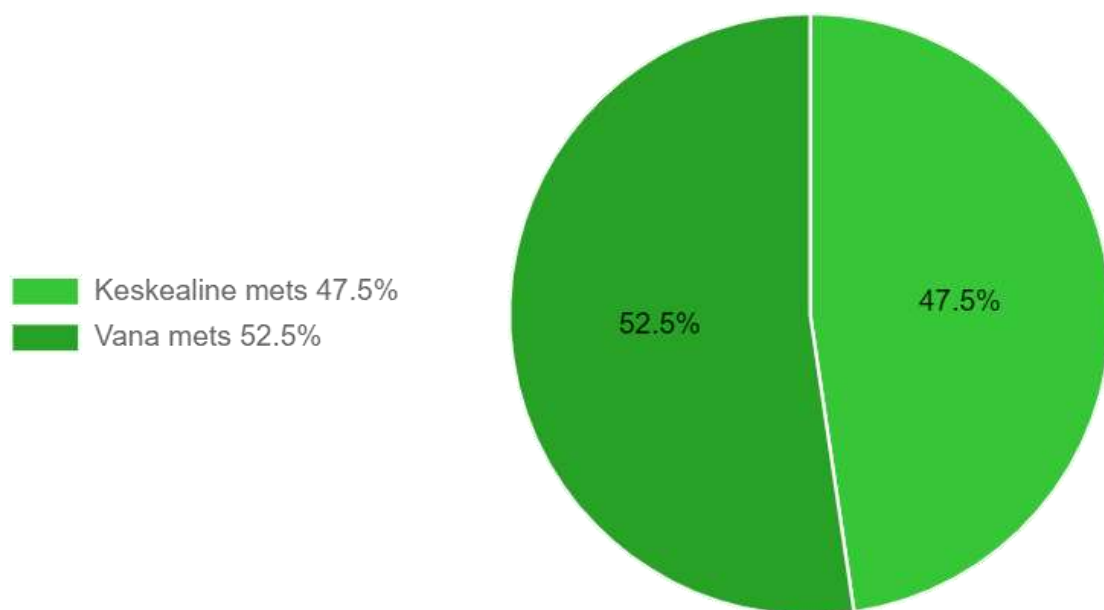
Ülejäänud puuliikidest on vähesel määral esindatud kaasikud ja ühel endisel heinamaa kasvav pajustik(joonis 2).

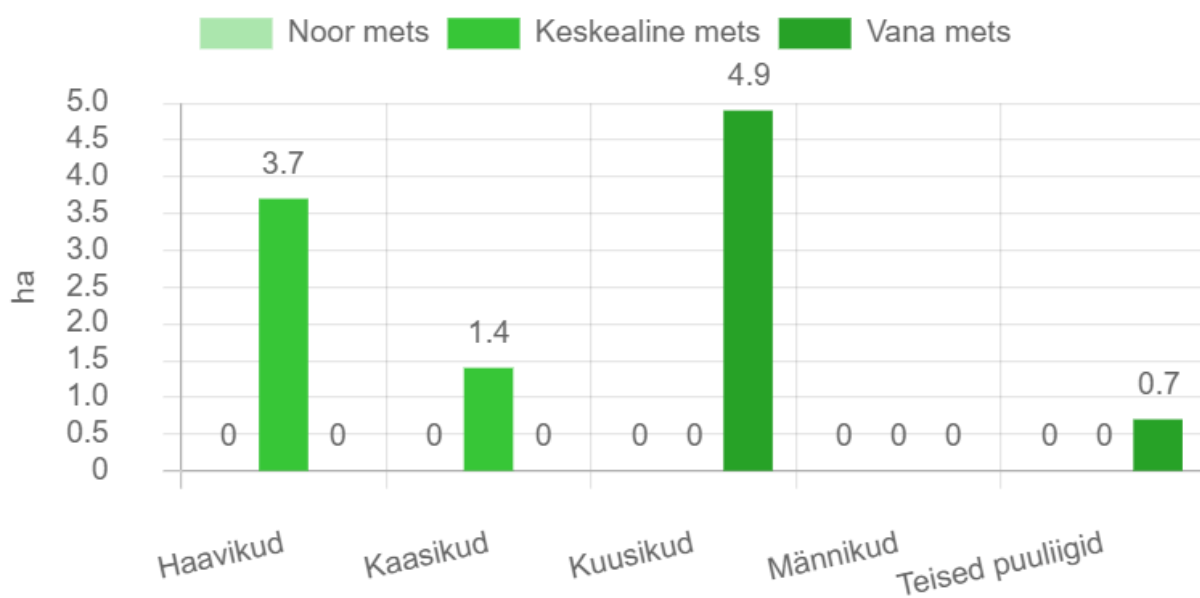
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse.

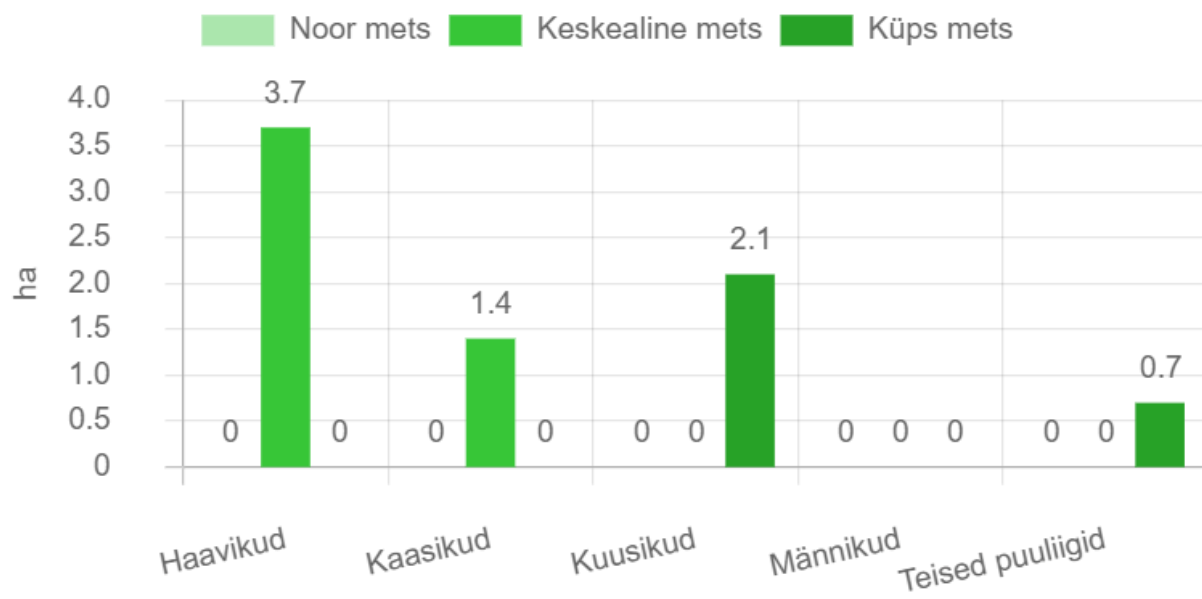
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%).

Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus protsentides.

Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa

Joonis 5. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist eesmärgiga tagada puistute ühtlasem jagunemine erinevatesse vanusegruppidesse.

Põhimõtted, millest lähtume:

- Uue metsa paneme lankidele kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Esmajärjekorras raiume metsad, mis vajavad enim uuendamist või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeerime selliselt, et raiumist tuleks ette võtta võimalikult harva.
- Raielangid püüame võimaluste piires sobitada maastikku. Raiete puhul püüame vältida väljakujunenud metsamassiivide tükeldamist ning suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületa me väljakujunenud metsaradasid ja -teid. Lageraie puhul jälgitakse selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ligi 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jätame lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades teeme hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise plaan Kirumpää küla riigimetsades aastatel 2024–2033

Selleks, et ühtlustada metsade vanuselist jaotust ja tagada Kirumpää küla piirkonna metsade püsimine, tuleb siinseid metsi järk-järgult uuendada. RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal kasvaks tulevikus raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets ja kohtades, kus see on võimalik, kasutatakse selleks turberaiet.

Võttes arvesse seadusandluses toodud piiranguid ja ala majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Kirumpää küla ümbruses plaanitud kasvavate riigimetsade uuendamiseks teha lähema 10 aasta jooksul erinevaid uuendusraieid kokku 2,2 ha (tabel 2), mis moodustab 39% praegu raieküpsete metsade pindalast. Metsa uuendamine Kirumpää metsades on võimalik vaid istutuse teel, sest tegu on väga viljakatel pinnastel kasvavate puistutega. Uuendusraietest on siin sobiv vaid lageraie. Vastavalt metsakorralduse andmetele on metsast säilinud vaid 45%. Kuna enamustuuliik kuusk on vanuse ja tervisliku seisundi tõttu hukkumas, siis arutelul kogukonnaga otsustasime Kirumpää KAH halvas sanitaarses seisus metsaosad uuendada. Külaga piirnevale alale plaanime säilikpuudeks kasvama jätta kõik männid (ligi 30 puud) ja taelikukahjustuseta haavad. Säilitatakse ka suuremad vahtrad, et kohalikud saaks neist kevadel mahla lasta.

Keskealises metsas tehakse paremate valgus- ja toitainete tingimuste loomiseks harvendusraiet 3,30 ha. Sanitaarraiega on plaanis eemaldada endisele heinamaale (eraldis 19) kasvanud pajustik ja istutada alale kased. Sellise raiete mahuga on võimalik liikuda raieküpsete, keskealiste ja noorte metsade osakaalu võrdsustamise suunas (joonis 7).

Kõigil uuendusraietega raiutud aladel tehakse töid, mis tagavad uute puude kasvama mineku sel raiutud eraldisel. Kirumpää küla metsad kasvavad väga viljakatel pinnastel ja nende uuendamine on võimalik vaid lageraie teel. Looduslikult need alad kas võsastuksid või uueneks haavaga. Oleme eesmärgiks seadnud metsad mitmekesisemaks muuta ja istutada kased (tabel 3).

Noores metsas teeme terve tulevikumetsa kasvatamiseks erinevaid hooldustöid (tõrjume ulukeid, vabastame noori puid heina alt, vajadusel istutame puid juurde, raiume välja puid ja põõsaid, mis takistavad tulevikupuude kasvu). Noore metsa hooldust on vaja pidevalt planeerida ja teha, hooldusvajadus sõltub konkreetsetest oludest (näiteks kasvukoht, puuliigid,

ilmastik). Jooksval kalendriaastal planeeritud noore metsa hooldustööde kohta alal saab ülevaate avalikust RMK metsatööde kaardirakendusest.

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Metsatööde plaani koostamisel oleme arvestanud kohalike elanike ettepanekutega ja metsamajandustööde tegemisel tagame:

- Metsatuka tänava äärses metsaosas jäetakse kasvama kõik männid ja kergliiklustee serva istutatakse kaks kuuseriba müratõkkeks.
- Tänava äärne võsa ja peenmets säilitatakse kuni noore metsa sirgumiseni. Metsa all säilitatakse vahtrad mahla võtmiseks.
- Noor mets istutatakse tavalisest tihedam parema müratõkke tekitamiseks.
- QB111 eraldisel 14 jätame võimalusel kasvama kõik männid ja taeliku kahjustuseta haavad.
- QB111 eraldisel 19 jätame kasvama kohalike istutatud kuused ja istutame alale kased.

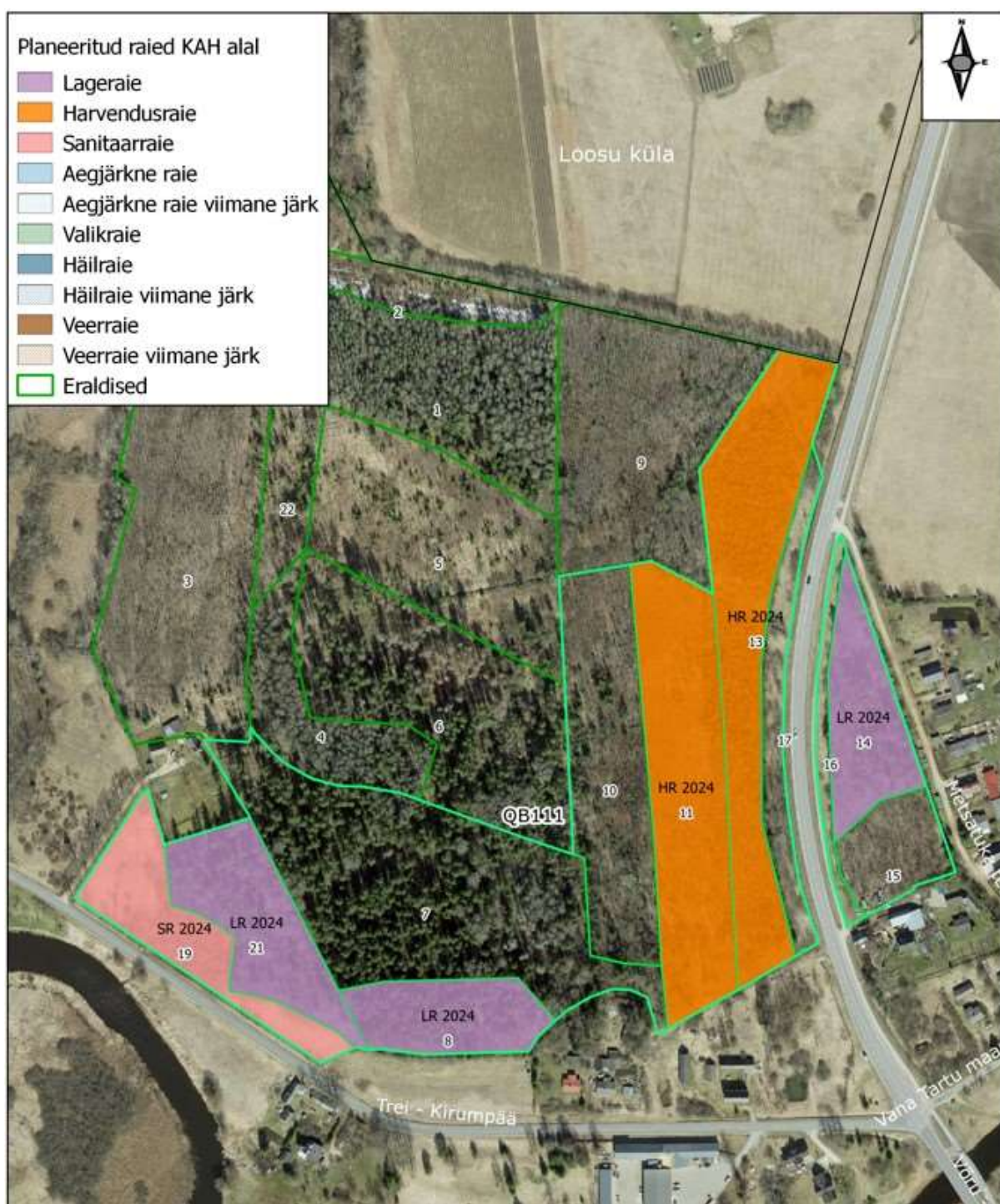
Kõik kavandatud raietööd plaanime teha 2024. aastal (tabel 2, kaart 2, tabel 3).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites (ha) Kirumpää küla riigimetsades 2024-2033

Aasta	Lageraie	Harvendusraie	Sanitaarraie
2024	2,20	3,30	0,70
Kokku	2,20	3,30	0,70

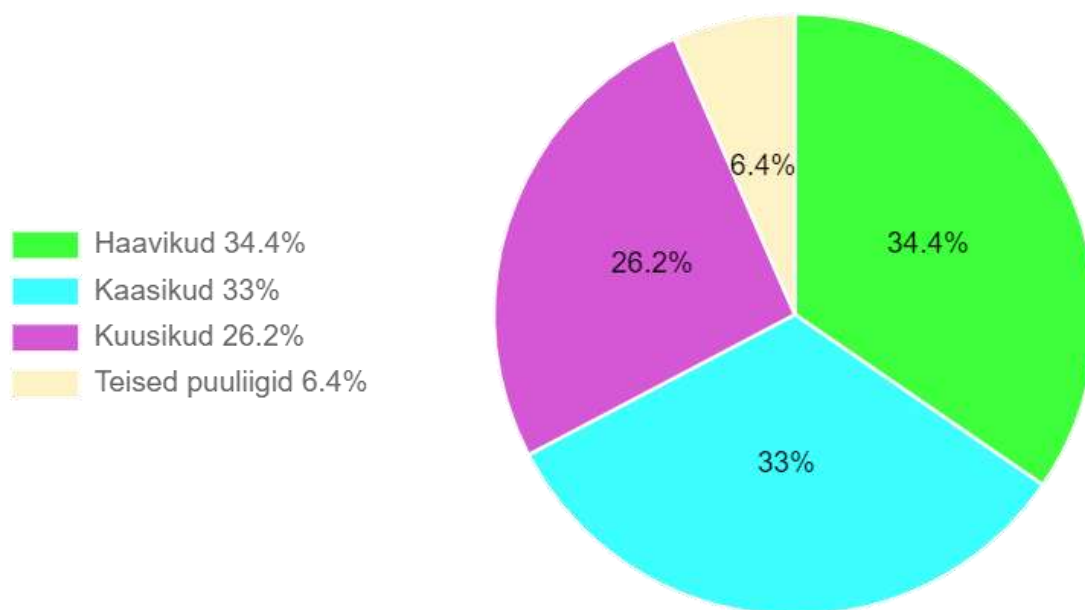
Kaart 1. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa.

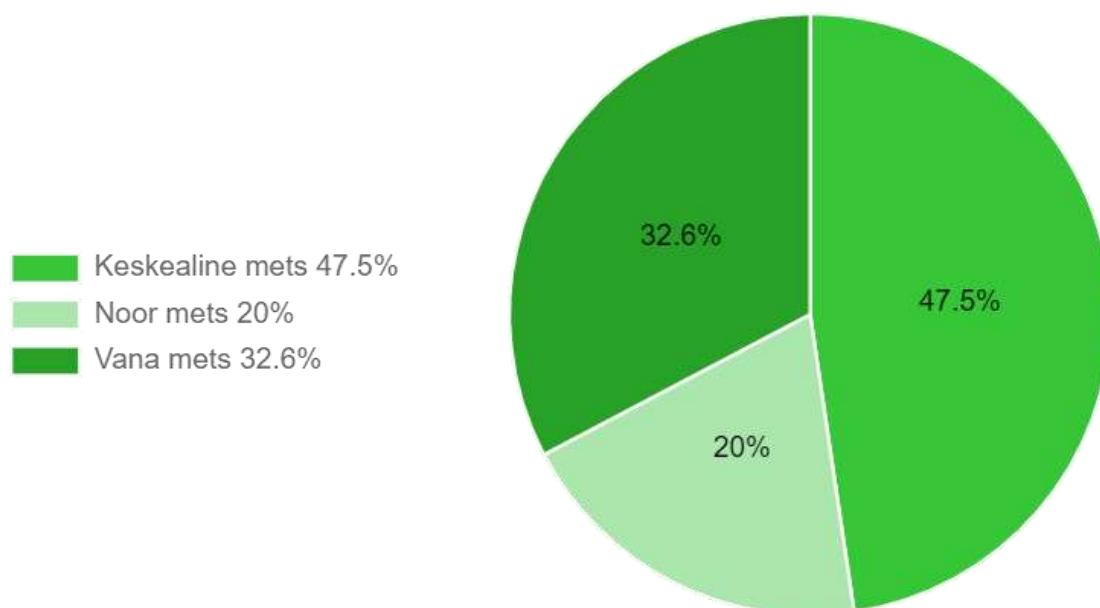
Kaart 2. Alal planeeritud raied plaani kehtivuse perioodil.

Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga Kirumpää küla ümbruse riigimetsades

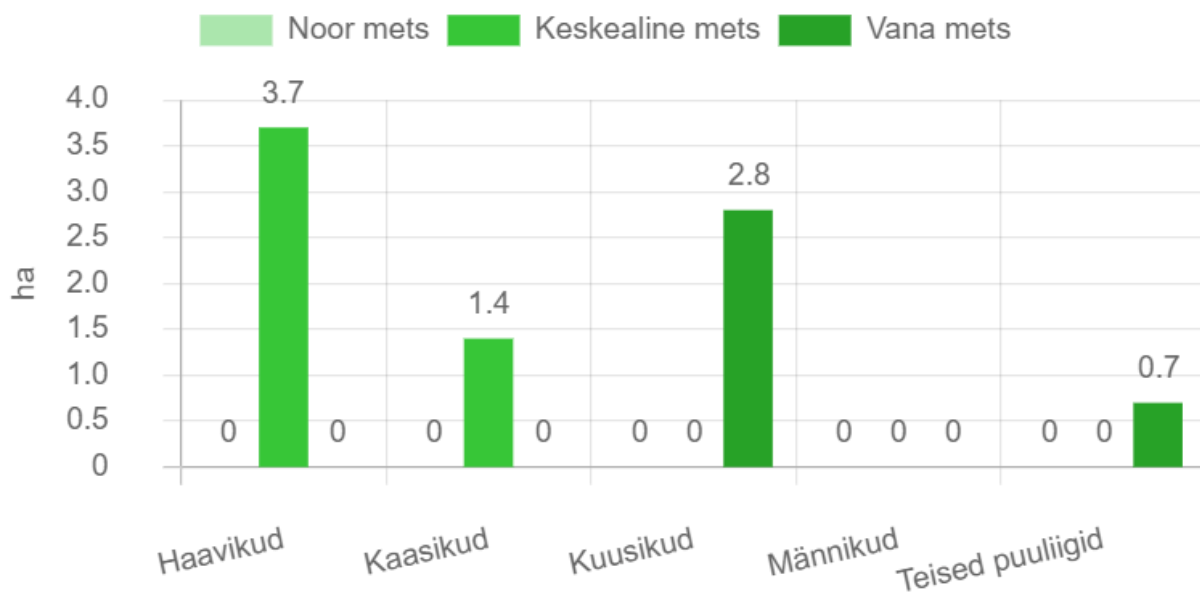
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
QB111	8	Kuusikud	Lageraie	2024	Kask	0.6
QB111	11	Haavikud	Harvendusraie	2024	-	1.6
QB111	13	Haavikud	Harvendusraie	2024	-	1.7
QB111	14	Kuusikud	Lageraie	2024	Kask	0.7
QB111	19	Teised puuliigid	Sanitaarraie	2024	-	0.7
QB111	21	Kuusikud	Lageraie	2024	Kask	0.9

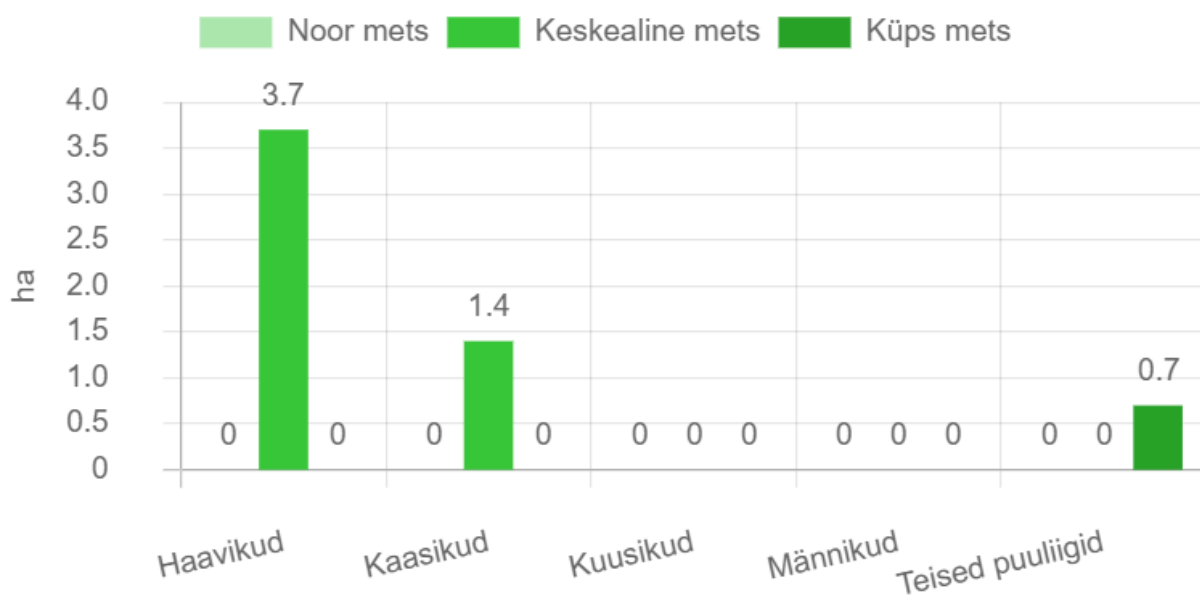
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) aastal 2033.

Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2033 (%).

Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites aastal 2023.

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2023.

Kaart 3. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2033.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt kõik puud, välja arvatud säilik- ja muud erinevatel põhjustel kasvama jäetavad puud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude, häilude või ribana pikema aja jooksul. Turberaiete liigid on aegjärgne raie (**AR**), häilraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja uusi puid on võimalik raiejärgselt välja kasvatada. Puid raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse alale kasvama pandud puude hooldamist ja **valgustusraiet**, mille käigus tehakse neile puudele kasvuruumi.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamuspuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.